

УДК 378.093.5.011.3-051:373.3]:[37.018.43:004.77]

DOI: 10.15587/251a9-4984.2026.362762

ЦИФРОВІ ОСВІТНІ ПЛАТФОРМИ ЯК ЗАСІБ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

О. Ю. Книш

The article presents a theoretical substantiation of the impact and promising role of digital educational platforms in the preparation of pre-service teachers for organizing distance learning in the context of educational digitalization. The relevance of the study is driven by the need to update approaches to professional training due to the transformation of the teacher's role, shifting from a mere transmitter of knowledge to a mentor, tutor, and facilitator who assists students in defining their own educational trajectory, as well as changing models of interaction among participants in the educational process.

A theoretical analysis of approaches by domestic and foreign scholars toward the concept of "digitalization of education" has been conducted. The study identifies the primary groups of challenges (regulatory, legal, and social) faced by educators when implementing distance learning in primary schools. It is emphasized that for effective interaction with primary school children, a teacher must possess not only technical knowledge and skills in working with educational platforms but also provide psychological support to families and actively interact with parents.

The research is based on an analysis of scientific sources, the regulatory framework, and practical experience in using digital educational platforms. The didactic possibilities of synchronous and asynchronous learning forms are outlined. It has been established that educators must expediently combine these forms within the educational process for primary school students. The study analyzes platforms and services that form the basis of synchronous (Zoom, Google Meet) and asynchronous interaction (Blackboard, Google Classroom, Canvas, Edmodo), as well as integrated digital ecosystems (Google Workspace for Education, Microsoft 365 Education).

It is concluded that the use of digital educational platforms during the training of pre-service teachers models the conditions of professional activity in primary schools, significantly increasing their level of practical readiness to organize a digital environment for primary students in distance learning conditions

Keyword: distance learning, digital educational platforms, pre-service teacher training, primary school, digitalization of education, synchronous learning, asynchronous learning, digital competence, online interaction, educational environment

How to cite:

Кныш, О. (2026). Digital educational platforms as a means of preparing future primary school teachers for the organization of distance learning. ScienceRise: Pedagogical Education, 2 (67), 57–60. <http://doi.org/10.15587/251a9-4984.2026.362762>

© The Author(s) 2026

This is an open access article under the Creative Commons CC BY license

1. Вступ

Цифрові технології – це фундаментальний чинник змін у культурній, соціальній та освітній сфері. Зміни, що викликані впровадженням цифрових технологій в освіту, істотно впливають на вимоги до сучасних педагогів, їхньої підготовки. Крім цього трансформується і роль учителя, він перетворюється на координатора, медіатора та наставника, який допомагає школяру вибудувати власну освітню траєкторію, сформувати графік навчальної діяльності та відпочинку, обирати зручні освітні ресурси, безпечно працювати з інформацією. Особливо помітною є ця зміна в умовах дистанційного навчання дітей, де педагог має бути спеціалістом і у роботі з цифровими ресурсами, платформами, мати змогу надати посильну технічну допомогу учневі у разі необхідності.

2. Літературний огляд

Пандемія COVID-19 та тривалий військовий стан в Україні прискорив процес цифровізації освіти. На думку Н. Морзе, цифровізація є не лише впрова-

дженням нових технологічних засобів, а передусім зміною освітньої культури, моделей взаємодії, підходів до навчання [1].

Теоретичний аналіз свідчить про розбіжності у сприйнятті цифровізації серед українських учених. Як зазначає О. Спірін, українське суспільство одночасно демонструє високу зацікавленість у цифровій трансформації освіти та насторогу щодо швидких технологічних змін [2]. Особливе значення цифрових технологій для підготовки майбутніх учителів полягає в тому, що вони забезпечують моделювання реального освітнього процесу початкової школи. Як зазначають Н. Морзе та О. Буйницька, цифрове освітнє середовище університету стає макетом майбутнього професійного середовища студента, у якому він навчається виконувати власні педагогічні функції [1].

О. Кузьминська, М. Мазорчук, О. Кобилін, Н. Морзе у своїх роботах доводять, що хоча здатність до формування цифрового середовища напряму залежить від рівня технічного забезпечення, але високий рівень цифрової компетентності всіх учасників освітнього процесу та готовність взаємодіяти у циф-

ровому просторі зумовлює ефективність його використання [3].

Н. Ашиток, Ю. Галь підкреслює проблеми, з якими стикнулися учасники освітнього процесу під час впровадження цифрових технологій у дистанційне навчання, серед них технічні труднощі, недостатній рівень підготовки педагогів, брак методики тощо [4].

Отже, необхідність дослідження зумовлена відсутністю єдиного підходу до розуміння цифровізації освіти, наявними суперечностями у її впровадженні та потребою підвищення ефективності підготовки майбутніх учителів до організації дистанційного навчання в умовах сучасних викликів.

3. Мета та завдання дослідження

Мета дослідження полягає у теоретичному обґрунтуванні впливу цифрових освітніх платформ як засобу підготовки майбутніх учителів початкової школи до організації дистанційного навчання.

Для досягнення мети були поставлені такі завдання:

1. Визначити особливості підготовки майбутніх учителів початкової школи та основні виклики в умовах цифровізації освітнього середовища.

2. Довести ключову роль використання цифрових освітніх платформ під час підготовки фахівців до роботи у дистанційному форматі.

3. Здійснити аналіз дидактичних можливостей синхронної та асинхронної форми дистанційного навчання.

4. Матеріали і методи

Під час дослідження було використано матеріали робіт вітчизняних та зарубіжних вчених, які розглядали питання впровадження цифрових освітніх платформ у навчання, цифровізації освітнього процесу, організації дистанційного навчання та підготовки майбутніх учителів початкової школи до роботи за такою формою, а також нормативно-правові документи, що регламентують освітній процес.

Наукові бази даних Google Scholar, Scopus, електронні репозиторії закладів вищої освіти та наукових установ, що містять значний обсяг статей, досліджень, наукових публікацій вітчизняних та зарубіжних вчених, були використані з метою пошуку необхідних джерел інформації дослідження.

У дослідженні використано як загальнонаукові, так і спеціальні методи. Здійснено теоретичний аналіз і синтез з метою окреслення наукових підходів до визначення поняття «цифровізація освіти», «цифрове освітнє середовище» та з'ясування його місця під час підготовки педагогів до організації дистанційного навчання. Узагальнено наукові джерела та нормативно-правові документи для характеристики основних форм дистанційного навчання та можливих викликів під час їх впровадження.

5. Результати дослідження та їх обговорення

З огляду на кризові умови сьогодення, дистанційне навчання в початковій школі стало одним з основних форматів, що дає змогу забезпечити безперервність процесу освіти. Проте через необхідність швидкої трансформації з очного навчання виникла

низка викликів, що впливають на ефективність здобуття освіти школярами, з якими стикнулись педагоги, та до яких необхідно підготувати майбутніх учителів початкової школи.

Нормативно-правове забезпечення дистанційного навчання в Україні сформувалося у відносно стислі терміни та має характер відкритої, динамічної системи, що постійно коригується відповідно до змін освітньої практики й суспільних запитів. Нормативно-правовою базою є Закони України «Про освіту» [5], «Про повну загальну середню освіту» [6], а також підзаконні нормативні акти, які встановлюють порядок реалізації дистанційної та змішаної форм навчання, окреслюють права та обов'язки усіх учасників освітнього процесу тощо.

Проаналізувавши нормативно-правові документи, можна дійти висновку, що вони мають загальний характер та не враховують специфіку навчання молодших школярів, вікові та психологічні особливості, а саме вимоги до супроводу батьків під час онлайн та офлайн взаємодії, співвідношення синхронної та асинхронної форми навчання. В такому випадку вчителі самостійно підлаштовують загальні нормативні положення до особливостей молодших школярів, через що виникає розрив між нормативно задекларованими принципами дистанційного навчання та реальними можливостями їх реалізації.

Питання цифрової безпеки, захисту персональних даних та академічної доброчесності в умовах дистанційного навчання постає ще одним викликом. З огляду на вік молодших школярів, недостатню сформованість цифрової компетентності та вразливість до кіберзагроз цей виклик набуває особливої актуальності.

Отже, в умовах змінного правового поля майбутній вчитель початкових класів має вміти здійснити критичний аналіз наявних нормативно-правових документів та доцільно й найбільш ефективно впровадити їхні положення у освітній процес школярів.

Другою групою викликів в організації дистанційного навчання є соціальні. Нерівний доступ до технічних засобів, стабільного підключення до мережі Інтернет через різний рівень матеріального забезпечення, проживання в умовах сільської або міської місцевості спричиняє проблеми нерівного доступу до повноцінної участі школярів у навчанні. Також істотним ускладненням процесу навчання для молодших школярів виступають домашні умови, які не завжди сприяють належному рівню концентрації, психологічного комфорту дитини.

Крім цього, такий формат здобуття освіти потребує зміни ролі батьків, які мають взяти на себе частину педагогічного супроводу дитини (облаштування середовища для навчання, технічна підтримка та інше). Для виконання цих обов'язків необхідний значний ресурс часу, а також цифрової грамотності та обізнаності у технічних особливостях освітніх платформ. З метою запобігання перевантаженню родин, зниження мотивації учнів до навчання закладу освіти, зокрема і вчителю початкових класів необхідно здійснювати систематичну підтримку сімей школярів.

У контексті дистанційного навчання соціальні виклики набувають системного характеру й істотно

впливають на якість освітніх результатів молодших школярів. Тому під час підготовки майбутніх педагогів важливо приділити увагу питанням роботи з учнями в умовах соціальної неоднорідності.

Професійний виклик учителя до організації навчання в умовах цифровізації освіти – необхідність опанування та ефективного використання відповідних цифрових технологій, здатність до адаптації відповідно до віку, психологічних особливостей, пізнавальних інтересів здобувачів освіти. Це стає особливо актуальним в умовах віддаленої взаємодії педагога та учнів. Для вчителя початкових класів здатність до організації цифрового освітнього середовища не зводиться лише до навичок роботи з сервісами та платформами, а і включає майстерність в інтеграції цифрових інструментів з метою підвищення навчальної мотивації, пізнавальної активності та ефективності здобуття знань, умінь та навичок учнями.

У рамках підготовки майбутнього педагога до роботи в умовах цифровізації освіти мають теоретично та практично бути опрацьовані сучасні онлайн-платформи та цифрові сервіси, серед яких хмарні інструменти, засоби створення інтерактивних вправ та ігор, навчальних матеріалів тощо. Процес підготовки має охоплювати формування умінь та навичок щодо організації комунікації з учнем та його батьками, надання зворотного зв'язку за результатами діяльності школяра, педагогічного супроводу сімей. Важливим аспектом є те, що досвід використання сервісів під час власного навчання студента та отримання якісного зв'язку з викладачами формує цілісне бачення процесу організації освіти в такому форматі та подальше використання цього досвіду під час професійної діяльності.

В умовах дистанційного навчання існує дві форми взаємодії учасників освітнього процесу – синхронна та асинхронна. Д. Гаррисона, Т. Андерсон підкреслює, що синхронна взаємодія створює «ефект присутності», тоді як асинхронне навчання забезпечує гнучкість, самостійність та можливість глибшого опрацювання матеріалу [7]. Ці форми вимагають від педагога різних навичок, наприклад, для організації синхронного навчання вчитель має уміння координувати онлайн-аудиторію (організувати віддалену групову взаємодію, слідкувати за дотриманням дисципліни та правил роботи у онлайн-конференції тощо), а під час асинхронної взаємодії на перший план виходить навичка ефективного проектування цифрового курсу та розробки контенту.

Під час підготовки до організації дистанційного навчання майбутньому фахівцю важливо навчитись не тільки працювати синхронно та асинхронно з учнями, а і доцільно поєднувати ці форми. Оскільки кожен з цих форматів має свої переваги: синхронний – швидкий зворотній зв'язок в режимі реального часу, можливість взаємодії з усіма учасниками освітнього процесу, що сприяє покращенню рівня соціалізації; асинхронний – можливість опрацьовувати матеріали у зручний час, розвиток самостійності та відповідальності.

Важливим елементом формування готовності до дистанційної освіти є аналіз та оволодіння сучасними

цифровими платформами, які виступають ядром електронного навчального середовища університету.

У міжнародній практиці активно використовуються платформи Canvas, яка вирізняється серед інших своєю гнучкістю, мобільністю та можливістю створювати власні модулі, використовуючи інструменти STEM-освіти [8]. Ще одним прикладом є Edmodo, що є прикладом безпечної освітньої соціальної мережі, бо за логікою взаємодії учасників освітнього процесу наближена до соціальних мереж, таким чином підвищуючи цікавість студентів до спілкування, обміну навчальними матеріалами та досвідом [9]. А також платформи Blackboard, Google Classroom та інші. Однією з найбільш поширених платформ у закладах педагогічної освіти України є Moodle.

Вчитель на платформі Moodle може створювати цифрові курси, формуючи їх з модулів, що включають теоретичні матеріали (текстові документи, фото, відео), інтерактивні завдання, інструменти для оцінювання (завдання, тести), а також веб-конференції для проведення онлайн-занять, віртуальних робочих години або групової співпраці. Використання цієї платформи готує майбутніх педагогів до створення власних цифрових курсів у подальшому. Важливо підкреслити, що вихідною ідеєю закладеної у Moodle концепції є соціальний конструктивізм, відповідно до якого знання формується студентом у процесі активної взаємодії з навчальним середовищем, викладачем та одногрупниками. Це підхід є одним з ключових аспектів підготовки майбутніх вчителів до професійної діяльності загалом та організації дистанційного навчання зокрема, бо моделює форми синхронної та асинхронної взаємодії, які згодом потрібно буде використовувати під час викладання у початковій школі [10].

Для синхронної взаємодії в початковій школі України найчастіше використовують платформи Zoom або Google Meet. Сервіси мають схожий функціонал: можливість проводити відеоконференції, демонструвати екран, записувати заняття. Важливим аспектом використання Zoom чи Google Meet є можливість роботи з інтерактивними дошками, що сприяє соціалізації учнів, розвитку навичок роботи у парі або групі.

Крім сервісу Google Meet у підготовці майбутніх учителів все активніше використовуються й інші продукти від Google та Microsoft. Розробниками створено інтегровані цифрові екосистеми, такі як Google Workspace for Education, Microsoft 365 Education, що поєднують у собі сервіси для проведення відеоконференцій, створення та спільної роботи над проектами, створення освітнього контенту, комунікації, перевірки знань, умінь, навичок та оцінювання. Таким чином цифрові екосистеми дозволяють створювати якісне освітнє цифрове середовище на всіх рівнях здобуття освіти. Їх застосування під час навчання студентів дозволяє оволодіти майбутнім педагогам навичкам роботи з інструментами, що широко використовуються під час навчання молодших школярів, особливо в умовах дистанційного навчання.

Дослідження обмежується динамічністю змін нормативно-правового поля, розривом у доступі до

технічних можливостей як студентів-майбутніх вчителів, так і молодших школярів у подальшому, а також специфікою обраної цифрової екосистеми університетом.

Перспективи подальших досліджень полягають у розробці ефективних моделей ефективної підготовки майбутніх вчителів початкової школи до організації дистанційного навчання.

6. Висновки

1. Визначено, що основними викликами в умовах цифровізації освіти та організації дистанційного навчання є соціальні та нормативно-правові. З огляду на це під час підготовки до професійної діяльності майбутні вчителі мають набувати навичок роботи у динамічному правовому полі, ефективного поєднання синхронної та асинхронної форм навчання, використання цифрових платформ та екосистем, зважаючи на технічні можливості учнів.

2. Аналіз використання цифрових освітніх платформ у підготовці майбутніх вчителів початкової школи показує високий потенціал щодо формування необхідних цифрових компетентностей. Цифрові освітні платформи є ключовим компонентом формування готовності майбутніх учителів початкової школи до організації дистанційного навчання.

3. Дидактичні можливості синхронної та асинхронної форми навчання найяскравіше проявляються за умови збалансованого їх поєднання у навчальному процесі. Синхронний формат забезпечує

«ефект присутності», сприяє соціалізації (спілкування під час конференцій, групова та парна робота), в той час, як асинхронний дозволяє здобувати знання, уміння та навички відповідно до індивідуальних особливостей учня (темп сприйняття, зручний час занять тощо).

Конфлікт інтересів

Автори декларують, що не мають конфлікту інтересів стосовно даного дослідження, в тому числі фінансового, особистісного характеру, авторства чи іншого характеру, що міг би вплинути на дослідження та його результати, представлені в даній статті.

Фінансування

Дослідження проводилося без фінансової підтримки.

Доступність даних

Рукопис не має пов'язаних даних

Використання засобів штучного інтелекту

Автори підтверджують, що не використовували технології штучного інтелекту при створенні представленої роботи.

Внесок авторів

Орина Юрївна Книш: концептуалізація, методологія, формальний аналіз, написання, нагляд, адміністрування проекту.

Література

1. Морзе, Н., Смирнова-Трибульська, Е., Бойко, М., Буйницька, О., Василенко, С., Воронькова, І. та ін.; Морзе, Н., Буйницька, О. (Ред.) (2021). Модернізація освіти в цифровому вимірі. Київ: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 300. Available at: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/38542/1/N_Morze_O_Buinytska_MoPed_Monograph_FITU_NDL_IO.pdf
2. Спірін, О. М., Іванова, С. М., Яцишин, А. В., Лупаренко, Л. А., Дудко, А. Ф., Кільченко, А. В. (2020). Модель використання відкритих електронних науково-освітніх систем для розвитку інформаційно-дослідницької компетентності наукових і науково-педагогічних працівників. Інформаційні технології і засоби навчання, 77 (3), 302–323. <https://doi.org/10.33407/itlt.v77i3.3985>
3. Kuzminska, O., Mazorchuk, M., Morze, N., Kobylin, O. (2019). Attitude to the Digital Learning Environment in Ukrainian Universities. CEUR Workshop Proceedings, 2393, 53–67. Available at: http://ceur-ws.org/Vol-2393/paper_245.pdf
4. Ашиток, Н., Галь, Ю. (2021). Проблеми впровадження цифрових технологій в дистанційне навчання у вищій школі. Молодь і ринок, 11-12, 33–38. <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2021.252825>
5. Про освіту (2017). Закон України № 2145-VIII. 05.09.2017. Available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
6. Про повну загальну середню освіту (2020). Закон України № 463-IX. 16.01.2020. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text>
7. Garrison, D., Anderson, T. (2003). E-Learning in the 21st Century. Routledge, 184.
8. Nalyvaiko, O., Vakulenko, A. (2021). Canvas LMS: opportunities and features. Educological Discourse, 35 (4), 154–172. <https://doi.org/10.28925/2312-5829.2021.410>
9. Alqahtani, A. S. (2019). The Use of Edmodo: Its Impact on Learning and Students' Attitudes Toward It. Journal of Information Technology Education: Research, 18, 319–330. <https://doi.org/10.28945/4389>
10. Athaya, H., Nadir, R. D. A., Indra Sensuse, D., Kautsarina, K., Suryono, R. R. (2021). Moodle Implementation for E-Learning: A Systematic Review. 6th International Conference on Sustainable Information Engineering and Technology 2021. New York, 106–112. <https://doi.org/10.1145/3479645.3479646>

Received 08.04.2026

Received in revised form 05.05.2026

Accepted 19.05.2026

Published 29.05.2026

Орина Юрївна Книш, аспірантка, кафедра педагогіки та психології освітньої діяльності, Запорізький національний університет, вул. Університетська, 66, м. Запоріжжя, Україна, 69011

E-mail: knysh.oryna@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-1293-7015>